

Katarzyna Ita Bieńkowska

Agnieszka Woźniak

Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie

SPRAWOZDANIE Z I KONFERENCJI NAUKOWO-SZKOLENIOWEJ „NORMA I ZABURZENIA KOMUNIKACJI JĘZYKOWEJ W KONTEKŚCIE EDUKACYJNYM”

7 października 2016 r. w gmachu Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie odbyła się I Konferencja Naukowo-Szkoleniowa pt. „Norma i zaburzenia komunikacji językowej w kontekście edukacyjnym”, zorganizowana przez Zakład Logopedii i Lingwistyki Edukacyjnej APS.

Obrady sesji pierwszej, prowadzonej przez dra hab. prof. APS Sławomira Śniatkowskiego, poświęcone zostały zagadnieniom związanym z diagnozowaniem zaburzeń rozwoju mowy u dzieci. Otworzyła ją prof. zw. dr hab. Maria Kielar-Turska z wystąpieniem na temat procesu diagnozowania logopedycznego z punktu widzenia psychologii i psycholingwistyki rozwojowej. Temat, wydawałoby się bliski codziennej problematyce praktyki logopedycznej, okazał się cennym kompendium wiedzy, otwierającym perspektywę do dyskusji. Kolejnym prelegentem był prof. dr hab. Józef Porayski-Pomsta z Uniwersytetu Warszawskiego, który przedstawił projekt badań nad słownictwem dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, istotny z punktu widzenia poszerzania wiedzy o nabywaniu mowy przez współczesne pokolenie. Dr hab. Mirosław Michalik z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w wystąpieniu *Niemówienie jako (nie)zrealizowany projekt badawczy i lingwodydaktyczny* przedstawił wyniki rozważań teoretycznych oraz badania zespołu lingwistów nad znaczeniem elementów pauzy i milczenia w wypowiedzi. Wystąpienie dr Danuty Emiluty-Roży na temat potrzeby uszczegółowienia typologii zaburzeń mowy, w którym omówiony został problem prawidłowej diagnozy dla prowadzenia skutecznej terapii dzieci z opóźnieniem lub niedokształceniem rozwoju mowy, stanowiło ostatni element pierwszej części.

Obrady sesji drugiej poświęcone zostały zagadnieniom edukacyjnym związanym z zaburzeniami komunikacji u dzieci i młodzieży. Obrady otworzył

dr hab. prof. APS Sławomir Śniatkowski, który w referacie *Konteksty edukacyjne komunikacji* przybliżył słuchaczom charakterystykę lingwistyki edukacyjnej, jednocześnie sygnalizując obszar jej oddziaływania. Profesor nie tylko omówił wyniki badań własnych dotyczących komunikacji, lecz także zasygnalizował konieczność wspierania rozwoju języka u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Ponadto podkreślił fakt pojawienia się potrzeby definicji terminu „lingwistyka edukacyjna” w perspektywie edukacji przedszkolnej i szkolnej. Kolejną prelegentką była dr Marlena Kurowska z Uniwersytetu Warszawskiego, która omówiła problem sformułowania diagnozy u dzieci z zaburzeniami mowy uwarunkowanymi korowo w systemie oświaty. Autorka zwróciła szczególną uwagę na rozdzźwięk pomiędzy istniejącym systemem prawnym umożliwiającym udzielenie skutecznej pomocy w programie wczesnego wsparcia rozwoju i/lub programie specjalnym a diagnozą logopedyczną i realnymi potrzebami pacjentów.

Następny, niezwykle interesujący temat w tej części obrad poruszyła mgr Małgorzata Zgoda, która reprezentowała zespół Międzynarodowego Centrum Słuchu Mowy prof. Henryka Skarżyńskiego. Omówiła czynniki wpływające na indywidualny potencjał edukacyjny ucznia z implantem ślimakowym. Autorka przedstawiła analizę wyników egzaminów gimnazjalnych uczniów z wadą słuchu zaimplantowanych we wczesnym okresie życia. Przedstawione wyniki wywołały gorącą dyskusję zmuszającą do weryfikacji dotychczasowych poglądów na temat możliwości edukacyjnych głuchych dzieci. Tematem zamykającym tę część obrad było wystąpienie mgr Magdaleny Kochańskiej na temat oceny rozwoju językowego dzieci na etapie wczesnej edukacji, z zastosowaniem nowoczesnych testów psychometrycznych (*Testu rozwoju językowego* – TRJ oraz baterii testów fonologicznych). Przedstawicielka Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie nie tylko zaprezentowała nowe narzędzia do badania poziomu rozwoju mowy dzieci od 4. do 9. roku życia, lecz także zwróciła uwagę na ich przydatność i użyteczność w procesie diagnostyczno-terapeutycznym.

Po obiedzie, w trakcie sesji trzeciej, prowadzonej przez dr Danutę Emilutę-Rożę, poświęconej różnym aspektom lingwistyki edukacyjnej, uczestnicy wysłuchali sześciu referatów. Jako pierwsza wystąpiła mgr Mariola Białek z Uniwersytetu Warszawskiego z referatem pt. *Znaczy to są płomyki... – umiejętność posługiwania się wyrażeniami metatekstowymi przez dzieci w wieku trzech i pięciu lat*, która przybliżyła słuchaczom problematykę związaną z funkcjonowaniem językowym małego dziecka. Następną prelegentką była mgr Ewa Bielecka, doktorantka APS, której referat dotyczył kompetencji komunikacyjnych dziecka z autyzmem. Autorka, omawiając doświadczenia własne, nauczyciela praktyka, zobrazowała przykładowe trudne zachowania komunikacyjne dziecka z autyzmem, zwracając szczególną uwagę na konieczność odczytywania i prawidłowej interpretacji sygnałów niewerbalnych. Gorące emocje oraz zainteresowanie wzbudziło wystąpienie mgr Beaty Ciecierskiej-Zajdel z Uniwersytetu

Warszawskiego pt. „*Śledzikowanie*” wśród młodych kobiet – zapobiegać, korygować, przywyknąć? Autorka dokonała analizy objawów oraz epidemiologii zjawiska półpalatalności głosek ciszących na podstawie badań własnych oraz dostępnej literatury. Poddała także dyskusji możliwe przyczyny pojawienia się i rozwoju tego zjawiska wśród młodych kobiet.

Kolejny temat, prezentowany przez organizatorki konferencji, dr Agnieszkę Woźniak oraz dr Katarzynę Bieńkowską, dotyczył wpływu wsparcia społecznego matek na rozwój językowy dziecka z wadą słuchu. Prelegentki zwróciły uwagę na to, jak ważna jest jakość kontaktów interpersonalnych, które utrzymują matki dzieci z niepełnosprawnością, jakie są rodzaje otrzymywanego wsparcia i jaki mają one wpływ na funkcjonowanie psychofizyczne rodzin. Wystąpienie było prezentacją części wyników badań longitudinalnych rodzin dzieci niesłyszących, które autorki przeprowadziły w latach 2007–2016. Jako przedostatnie wystąpiły dr Dorota Lipiec, dr Agnieszka Woźniak oraz mgr Agata Mężyk z prezentacją dotyczącą profilaktyki logopedycznej w kontekście gotowości szkolnej. Prelegentki przeanalizowały wpływ wszelkich rodzajów działań wpisujących się w profilaktykę logopedyczną na osiągnięcie przez dzieci gotowości szkolnej. Autorki zwróciły uwagę na to, jak ważne dla osiągnięcia sukcesów w szkole jest współdziałanie logopedów, nauczycieli przedszkolnych i rodziców w zakresie kształtowania języka, mowy oraz prawidłowych funkcji prymarnych w obrębie aparatu artykulacyjnego.

Sesję zamknęła dr Justyna Żulewska, która we współautorstwie z mgr Małgorzatą Nowis-Zalewską, wspierając się materiałami dźwiękowymi (nagraniami z sesji z pacjentami), omówiła umiejętność nazywania i wykorzystanie nazw w porozumiewaniu się pacjentów z afazją ruchową. Sesję zakończyła żywa dyskusja na temat sposobu prowadzenia terapii osób z afazją.

Podsumowanie obrad przez prof. Józefa Porayskiego-Pomstę zawierało kwintesencję wszystkich prezentowanych tematów, wnioski oraz postulaty dotyczące kierunków rozważań naukowych w przyszłości. Profesor we wnikliwy sposób przeanalizował najważniejsze treści konferencji, wskazując praktyczne implikacje oraz dając przyczynek do zorganizowania następnego spotkania. Profesor Sławomir Śniatkowski, Kierownik Zakładu Logopedii i Lingwistyki Edukacyjnej, zamykając konferencję, podkreślił, że było to pierwsze spotkanie naukowe, które stanie się początkiem cyklu umożliwiającego spotkania specjalistów z różnych ośrodków naukowych, zajmujących się rozważaniami z pokrewnych dziedzin: lingwistyki, pedagogiki, psychologii i logopedii. Takie spotkania w małym gronie pozwalają bowiem na wymianę doświadczeń, dzielenie się doniesieniami z badań własnych oraz efektów oddziaływań terapeutycznych z pacjentami z różnymi zaburzeniami mowy, także nowymi sposobami, narzędziami diagnostycznymi, tworząc tym samym nowy wymiar logopedii.